

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ТРЕТА СЕКЦИЯ

ДЕЛОТО ПЕДЕВ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 27165/21)

РЕШЕНИЕ

Член 3 (материален) - Унизително третиране - Използване на белезници за връзване на жалбоподателя към болничното му легло в продължение на един ден, което не е строго необходимо - Мярка, която може да го унижи и принизи в собствените му очи - Третиране в присъствието на майка му, което засилва психологическото въздействие.
Член 3 (процедурен) - липса на ефективно разследване

Изготвено от Регистратурата. Не обвързва Съда.

СТРАСБУРГ

27 май 2025 г.

Това решение ще стане окончателно при условията, посочени в член 44 § 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакционни промени.

РЕШЕНИЕ ПЕДЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

По делото Педев срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Трето отделение), заседаващ като камера в състав:

Йоанис Ктистакис, *председател*,
Питер Русма,
Латиф Хюсейнов,
Одни Мьол Арнардотир,
Диана Ковачева,
Матея Джурович
Канолик Мингоранс Кайрат, *съдии*,
и Милан Блашко, *заместник-секретар на секцията*,
Като взе предвид:

Жалбата (№ 27165/21) срещу Република България, подадена в Съда на 29 април 2021 г., на основание член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“), от българския гражданин г-н Димитър Иванов Педев („жалбоподателя“);

решението за представяне на жалбата на вниманието на българското правителство („правителството“);

становищата на страните;

След като обсъди в закрито заседание, проведено на 29 април 2025 г.

Постановиследното решение, прието на същата дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Настоящата жалба се отнася до твърденията на жалбоподателя по член 3 от Конвенцията, че е бил малтретиран по време на ареста му, задържането му в полицейския участък и престоя му в болница, както и до оплакванията за липса на ефективно разследване в тази връзка.

ФАКТИ

2. Жалбоподателят, роден през 1991 г. и живеещ в град София, се представлява от Д. Драгиева от неправителствената организация „Български хелзинкски комитет“.

3. Българското правителство се представлява от правителствения агент г-жа М. Димитрова от Министерство на правосъдието.

I. ЗАДЪРЖАНЕ НА ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ И ПРЕСТОЙ В БОЛНИЦАТА

4. През юли 2020 г. започват протести срещу тогавашното българско правителство. На различни места в центъра на София се провеждат събрания и демонстрации.

5. Вечерта на 10 юли 2020 г., по време на една от демонстрациите, жалбоподателят заговаря няколко полицейски служители на кръстовището на Орлов мост в София, след което е арестуван. Арестът му е заснет от минувач и снимката е широко използвана от медиите за илюстриране на събитията от този ден.

РЕШЕНИЕ ПЕДЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

6. След това жалбоподателят е отведен в Първо районно управление (РУ), където е задържан за 24 часа от 21:30 ч.

7. Същата вечер, в 22:15 ч., лекар от спешна помощ, повикан от полицията, отишъл в първо РУ и прегледал жалбоподателя. В съставения от лекаря протокол за медицински преглед се посочва, че жалбоподателят е в съзнание, че реагира спонтанно и изпълнява указанията на лекаря, че зениците му са нормални, както и сърдечният му ритъм, дишането и кръвното налягане. Документът съдържа следната диагноза: контузия на главата, злоупотреба с алкохол, без фрактура.

8. На 11 юли 2020 г., между 8:15 ч. и 8:35 ч., друг лекар от спешна помощ, повикан от полицията, преглежда жалбоподателя в полицейското управление. Във формуляра за медицински преглед се посочва, че жалбоподателят е в съзнание, че реагира спонтанно и изпълнява указанията на лекаря, че зениците му са нормални, както и сърдечния ритъм и дишането му. Кръвното му налягане е 110/60. Документът съдържа следната диагноза: контузия на главата, хематом около лявото око, световъртеж.

9. След този втори преглед, около 8:45 ч., жалбоподателят е отведен в спешното отделение в София, където му е поставена диагноза „мозъчно сътресение“. Следващите три дни той прекарва в стая 11 на третия етаж на болницата.

10. На 11 юли 2020 г., докато е в болница и в присъствието на назначен от съда адвокат, му е повдигнато обвинение за хулиганство (вж. параграф 24 по-долу) и задържането му е удължено с постановление на прокуратурата до края на седемдесет и двата часа след ареста.

11. Жалбоподателят твърди, че е бил постоянно прикован към болничното си легло с белезници за крака и белезници и че е бил под постоянното наблюдение на двама полицейски служители, които по-късно са заменени от двама служители на затвора. Той твърди, че майка му, която дошла да го посети в болницата, го видяла, окован с белезници, и била много шокирана.

12. От редица документи по делото, изхождащи от Областната служба „Изпълнение на наказанията“ (ОСИН) към Министерството на правосъдието и представени от страните, е видно, че жалбоподателят е бил под постоянно наблюдение в болницата от екипи от двама служители на затвора, които са се сменяли на всеки дванадесет часа от 21:00 ч. на 11 юли 2020 г. до 17:30 ч. на 13 юли 2020 г. В инструкциите относно организацията на охранителния пост, изготвени в началото на периода, се посочва, че стаята разполага с три легла и прозорец без решетки, че жалбоподателят е единственият обитател и че един от служителите винаги трябва да остава близо до прозореца, а негов колега трябва да охранява входната врата отвън. Използването на помощни средства, като пранги и белезници, било разрешено само при необходимост.

13. На 12 юли 2020 г., в 15:00 ч., стаята на жалбоподателя е проверена от служител на ОСИН, който съставя доклад. В този документ той посочва, че е намерил жалбоподателя и майка му, която го е посещавала, в стаята. Десният крак на жалбоподателя бил окован с белезници и завързан за леглото. Присъстващите на място служители на затвора обяснили на началника си, че съществува риск от бягство, тъй като прозорецът на спалнята не е бил обезопасен и жалбоподателят „не е бил в кондиция“. Същият документ удостоверява, че белезниците на жалбоподателя са свалени в 20:30 ч. същия ден и че не са били използвани до изписването му от болницата в следобедните часове на 13 юли 2020 г.

РЕШЕНИЕ ПЕДЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

14. На 14 юли 2020 г., след като е освободен от болницата, жалбоподателят е прегледан от съдебен лекар, който прави следните констатации: малка линейна рана на външния край на лявата вежда, периорбитален хематом около лявото око и субконюнктивален кръвоизлив в лявото око, които биха могли да се дължат на удар с юмрук или удар с твърд предмет; драскотини по китките, които биха могли да се дължат на носенето на белезници; множество хематоми, рани и драскотини по лактите, китките, коленете, ръцете и гърба, които биха могли да се дължат на триене на тялото в твърда повърхност.

II. ДИСЦИПЛИНАРНО РАЗСЛЕДВАНЕ

15. След публикуването на снимката от задържането на жалбоподателя в медиите (вж. параграф 5 *in fine* по-горе), на 13 юли 2020 г. началникът на областната дирекция на Министерството на вътрешните работи в София назначава комисия от петима служители на дирекцията и им възлага да проведат дисциплинарно разследване, за да установят дали съответните полицейски служители са спазили правилатана етичния кодекс.

16. Комисията сменя показания от жалбоподателя и други свидетели на събитията, събира медицински доказателства, доказателства, свързани с наказателното производство срещу жалбоподателя (вж. параграфи 24 и 25 по-долу) и със задържането му, както и записи от камери за видеонаблюдение от мястото на задържане и от първо районно управление в София.

17. На 10 септември 2020 г. Комисията заключава, че полицейските служители, участвали в ареста и задържането на жалбоподателя, не са извършили дисциплинарно нарушение.

III. ПРЕДВАРИТЕЛНА ПРОВЕРКА, ПРОВЕДЕНА ПО СИГНАЛ НА ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ

18. Междувременно, на 29 юли 2020 г. жалбоподателят подава сигнал срещу Х в Софийската районна прокуратура, в който твърди, че е бил бит, окован с белезници и влачен по земята от полицейските служители по време на ареста му и по време на задържането му в полицейското управление, както и че е прекарал три дни в болница, завързан за леглото си. Той представя медицинското свидетелство, изготвено на 14 юли 2020 г., и иска образуване на наказателно производство за разследване на твърденията му.

19. На 6 август 2020 г. прокуратурата разпорежда предварителна проверка, която е възложена на областната дирекция на полицията в София. Лицата, отговарящи за предварителната проверка, приобщават документите от преписката, която вече била съставена в рамките на дисциплинарното разследване (вж. параграф 16 по-горе).

20. На 29 октомври 2020 г., след приключване на предварителната проверка, Софийската районна прокуратура отказва да образува наказателно производство срещу полицейските служители поради липса на достатъчно доказателства за наличието на престъпление. Прокурорът счита, че жалбоподателят е проявил агресия спрямо полицейските служители, което е довело до неговото задържане - по време на което е бил повален на земята и са му поставени белезници. Той допълва, че по-късно в полицейския участък жалбоподателят се е държал объркано поради състоянието си на

РЕШЕНИЕ ПЕДЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

алкохолно опиянение, че се е опитал да стане внезапно от стола си, докато е бил с белезници, но се е спънал и е ударил главата си в пода. Прокурорът посочва, че другите наранявания и драскотини по тялото на жалбоподателя са били видими още при задържането му и че няма доказателства, които да сочат, че полицейските служители са го малтретирани физически или психически в периода между задържането и освобождаването му.

21. На 8 декември 2020 г. адвокатът на жалбоподателя обжалва постановлението на районния прокурор за отказ пред Софийската градска прокуратура. Тя изтъква поспециално, че предварителната проверка е била непълна, тъй като твърдения на жалбоподателя са били напълно игнорирани, като например това, свързано с обездвижването му в болничното легло, и че постановлението на районния прокурор не е било достатъчно мотивирано.

22. На 11 януари 2021 г. Софийската градска прокуратура потвърждава постановлението на районния прокурор на същото основание. Всички последващи жалби на адвоката на жалбоподателя, които повтарят първоначалните му аргументи (вж. параграф 21 по-горе), са отхвърлени от по-горестоящите прокуратури на същите основания - последното решение е постановено на 8 април 2021 г. от Върховна касационна прокуратура.

23. Достъпът до материалите по предварителната проверка е отказван на адвоката на жалбоподателя до 2 февруари 2021 г. с мотива, че процесуалните гаранции на Наказателно-процесуалния кодекс не се прилагат за проверката.

IV. НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО СРЕЩУ ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ ЗА НАРУШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД

24. Междувременно, на 11 юли 2020 г., на жалбоподателя е повдигнато обвинение за хулиганство - той е обвинен, че е крещял непристойни думи по адрес на полицейските служители, присъствали на задържането му предишния ден, плюл е по тях и ги е нападнал физически, като се е опитал да ги удари и ритне.

25. В края на наказателното разследване по тези обвинения, с окончателно решение от 12 април 2021 г. Софийският районен съд одобрява споразумение между прокуратурата и жалбоподателя: жалбоподателят признава обвиненията и се съгласява да изпълнява различни пробационни задължения в продължение на една година.

V. КОМУНИКИРАНЕ НА ЖАЛБАТА ДО БЪЛГАРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО И НОВОТО РАЗСЛЕДВАНЕ НА СЪБИТИЯТА ОТ 10 ЮЛИ 2020 Г.

26. На 29 април 2021 г. жалбоподателят подава жалба до Съда, в която твърди, че е бил малтретиран от полицията на 10 и 11 юли 2020 г., че е бил окован с белезници в болничното си легло между 11 и 13 юли 2020 г. и че властите не са провели ефективно разследване на тези събития. Той се позовава на чл.3 и чл. 13 от Конвенцията. На 1 март 2022 г. оплакването по чл. 3 е комуникирано на българското правителство.

27. С писмо от 24 юни 2022 г. агентът, представляващ българското правителство пред Съда, уведомява прокуратурата, че жалбата е била комуникирана на правителството, като излага подробно оплакванията на жалбоподателя (вж. параграф 26 по-горе). В

РЕШЕНИЕ ПЕДЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

писмото се предлага прокуратурата да разпорежи ново разследване в светлината на практиката на Съда по член 3 от Конвенцията.

28. С постановление от 1 септември 2022 г. заместникът на главния прокурор във Върховна касационна прокуратура отменя всички постановления за отказ, издадени от долустоящите прокурори (вж. параграфи 20 и 22 по-горе). По-конкретно тя установява, че тези постановления възпроизвеждат заключенията на дисциплинарната комисия, отговаряща за вътрешното разследване на действията на полицейските служители (вж. параграфи 15 до 17 по-горе), че предварителната проверка по жалбата (вж. параграф 19 по-горе) не е била проведена независимо, обективно и достатъчно задълбочено и че не е хвърлила светлина върху обстоятелствата около ареста и задържането на жалбоподателя. Тя счита, че са налице достатъчно данни за извършено престъпление и разпорежда да се започне наказателно разследване за телесна повреда, причинена на жалбоподателя на 10 юли 2020 г. от полицейски служител - престъпление, наказуемо по член 131, ал. 1, точка 2 от Наказателния кодекс.

29. Разследването е поверено на следовател от Софийската градска прокуратура и се наблюдава от прокурор от Софийската районна прокуратура.

30. На 28 септември 2022 г. следователят снима показанията на жалбоподателя. Той разказва спомените си за деня 10 юли 2020 г. до спора си с полицейските служители на кръстовището на Орлов мост в град София същата вечер. Заявява, че не си спомня нито ареста си, нито преместването си в първо районно управление. Той добавя, че на следващата сутрин е видял раните по лицето си в огледалото на тоалетната и е поискал достъп до лекар, след което е бил хоспитализиран. Посочва, че докато е бил в болницата, е бил прикован с белезници към леглото си и охраняван от полицаи и служители на затвора. Той добавя, че белезниците са били свалени от служителите на затвора.

31. Между 29 септември 2022 г. и 18 октомври 2023 г. следователят извършва следствени действия. Той разпитва редица свидетели - очевидци на демонстрацията пред сградата на националната телевизия, където жалбоподателят е бил преди да бъде задържан, очевидци на ареста му на кръстовището на Орлов мост вечерта на 10 юли 2020 г., полицейските служители, които са го арестували, полицейските служители, които са го отвели в Първо районно управление в София, полицейските служители, присъствали в полицейското управление, докато е бил задържан, двамата лекари от спешна помощ, които са го прегледали в полицейското управление, членовете на дисциплинарната комисия, които са заключили, че не е имало дисциплинарни нарушения от страна на полицейските служители, участвали в събитията, роднините на жалбоподателя, неговите познати и лицето, което го е снимало по време на ареста. Разследващият изисква записите от камерите за видеонаблюдение, разположени на кръстовището на Орлов мост, и от камерите в Първо районно управление в София, които били анализирани, за да се пресъздадат събитията и да се провери дали жалбоподателят е бил малтретиран. Събрани са няколко медицински документа - тези, свързани с двата прегледа, извършени от лекари от спешна помощ в полицейското управление, тези изготвени по време на престоя на жалбоподателя в болница, и медицинското свидетелство, издадено му след изписването му от болницата. Извършени са медицински експертизи по документи. Следователят приобщил документи, свързани с дисциплинарното разследване на събитията, както и такива, свързани с охраната на жалбоподателя от надзиратели по време на престоя му в болницата (вж. параграфи 12 и 13 по-горе).

РЕШЕНИЕ ПЕДЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

32. На 18 и 23 октомври 2023 г. разследването е предявено на жалбоподателя и на неговия адвокат, които се запознават с документите по делото и преглеждат направените записи от видеонаблюдението. Адвокатът на жалбоподателя иска от органа по разследване и прокурора да провери дали в стаята за приемане на задържани лица в Първо районно управление имало камера за видеонаблюдение и дали преминаването на жалбоподателя през тази стая е било записано, да назначи техническа експертиза, за да установи дали вече направените записи са били подправени и дали жалбоподателят е бил наранен, когато е напуснал тази стая, и да установи дали жалбоподателят е бил прикован към болничното си легло в нарушение на стандартите, произтичащи от член 3 от Конвенцията.

33. Исканията за експертиза на записите и за търсене на нови записи са одобрени от прокурора, отговарящ за делото, и следователят предприема необходимите следствени действия.

34. В края на разследването, с постановление от 3 юли 2024 г., Софийската районна прокуратура решава да прекрати наказателното производство, като счита, че не е извършено престъпление, съгласно чл. 243, ал. 1, т. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК). Въз основа на събраните доказателства той установява, че вечерта на 10 юли 2020 г. на кръстовището на Орлов мост жалбоподателят е проявил агресия спрямо полицейските служители и че полицейските служители са го задържали, като са го повалили на земята и са му поставили белезници. Той добавя, че след това въпросното лице е било отведено в полицейския участък, където се е държало объркано поради състоянието си на алкохолно опиянение - няколко свидетели са дали показания, че мирише на алкохол. Той посочва, че при пристигането си в полицейския участък жалбоподателят е бил отведен в приемната за задържани лица, където е бил поставен на стол с белезници на ръцете, и че се е опитал да стане внезапно от стола, но се е спънал и е ударил главата си в пода. Той също така установява, че другите наранявания и драскотини по тялото му са били видими още по време на ареста и че няма доказателства, които да сочат, че полицейските служители са използвали непропорционална физическа сила срещу него по време на ареста и задържането му в полицейския участък.

35. На 16 юли 2024 г. адвокатката на жалбоподателя обжалва постановлението пред Софийския районен съд. Повдига оплакване, че разследването е било пристрастно, неефективно и бавно, оспорва заключенията на прокурора относно причината за нараняванията на жалбоподателя и иска делото да бъде върнато на прокуратурата за допълнително разследване.

36. В решението си от 12 август 2024 г., постановено по жалбата, Софийският районен съд установява, че в хода на наказателното разследване са били събрани всички доказателства, необходими за установяване на фактите, и че то не е било опорочено от никакви нередности. Съдът приема фактическите констатации на прокуратурата и добавя, че според показанията на двама очевидци жалбоподателят е получил удари в лицето по време на пререкание с неидентифицирани демонстранти пред сградата на националната телевизия малко преди да отиде на кръстовището на Орлов мост. Съдът изменя постановлението на прокурора, като посочва за основание за липсата на доказателства за обвинението по чл. 243, ал. 1, т. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс. Жалбоподателят обжалва това постановление пред Софийския градски съд.

37. На 4 ноември 2024 г. Софийският градски съд постановява окончателно решение по жалбата на жалбоподателя. Съдът изцяло подкрепя фактическите констатации на прокурора и на районния съд, като отбелязва, че тези констатации се основават на множество доказателства, събрани в хода на задълбочено, безпристрастно и изчерпателно разследване. По-специално, жалбоподателят е участвал в пререкание пред сградата на националната телевизия, по време на което неидентифицирани демонстранти са го ударили в лицето. По-късно той е отишъл до Орлов мост, където е нападнал вербално и физически присъстващите полицейски служители. След това полицаите са го арестували, поставили са му белезници и са го транспортирали до Първо районно управление. В полицейския участък, по време на първоначалния разпит, жалбоподателят внезапно се надигнал от стола, спянал се и си ударил главата в пода. Това обяснява контузията на главата му. Съдът стига до заключението, че силата, използвана от полицията за задържане на жалбоподателя по време на ареста, е била необходима и пропорционална, като се има предвид неговата съпротива и агресивност, и че няма доказателства, които да сочат, че той е бил малтретиран по време на транспортирането му или при полицейското задържане. С оглед на тези фактически обстоятелства, на основание чл. 243, ал. 1, т. 1 от НПК, съдът приема липса на престъпление по делото като основание за прекратяване на производството.

ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

38. Член 85 от Закона за Министерството на вътрешните работи предвижда че употребата на сила от полицейските служители е разрешена само при абсолютна необходимост, например в случаи на съпротива или отказ да се подчинят, арест на заподозрян или нападение срещу полицейски служители. Служителите трябва да вземат предвид конкретната обстановка, сериозността на нарушението и личността на правонарушителя. Те трябва да използват само абсолютно необходимата сила и да предприемат всички необходими мерки за запазване на живота и здравето на съответното лице (член 86, алинеи 2, 3 и 4 от същия закон).

39. Ако държавен служител причини лека телесна повреда на друго лице по време на или по повод изпълнението на служебните си задължения, той се наказва с лишаване от свобода до три години (член 131, ал. 1, точка 2 от Наказателния кодекс). Наказателното производство в такива случаи се образува служебно от прокуратурата.

40. Член 145, ал. 1, точка 3 от Закона за съдебната власт, предвижда че компетентният прокурор може да разпорежи на полицията да проведе в определен от него срок проверка, за да установи дали са налице достатъчно данни за наличието на престъпление и съответно да обоснове започването на наказателно производство.

41. Съгласно член 213, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс отказът на компетентната прокуратура да образува наказателно производство може да бъде обжалван пред по-горестоящата прокуратура.

42. В точки 1 и 2 на член 243, ал. 1 от Наказателно-процесуалния кодекс са изброени основанията за прекратяване на наказателното производство. Съгласно първата точка прокурорът е длъжен да прекрати наказателното производство, ако деянията, за които то е образувано, не са извършени или ако те не съставляват престъпление. Съгласно втората точка наказателното производство трябва да бъде прекратено, ако прокурорът установи, че обвинението не е доказано.

43. Постановленията на прокуратурата, с които се прекратява наказателното производство, могат да бъдат оспорени от пострадалия пред първоинстанционния съд (член 243, ал. 4 от Наказателно-процесуалния кодекс), който може да потвърди постановлението, да измени основанията за прекратяване на наказателното производство или да отмени постановлението и да върне делото на прокурора за ново разглеждане (ал. 6 от същия член). Решението на първоинстанционния съд може да бъде обжалвано пред по-горния съд, чието решение е окончателно (ал. 8 от същия член).

44. Съгласно членове 84 и 85 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) пострадалият може да предяви иск за обезщетение срещу извършителя в рамките на наказателното производство. Искът се подава до първоинстанционния съд в началото на съдебната фаза на производството.

45. През 2017 г. Народното събрание измени Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража от 2009 г. (наричан по-нататък „Законът от 2009 г.“), като въведе две нови средства за защита, едно превантивно и едно компенсаторно, които могат да бъдат използвани от задържаните лица за прекратяване на ситуации, несъвместими с изискванията на член 3 от Конвенцията относно условията на задържане, и за получаване на обезщетение за претърпените вреди (*Атанасов и Апостолов с/у България* (реш.), № 65540/16 и 22368/17, §§ 16, 23-26, 27 юни 2017 г.).

46. Превантивното средство, предвидено в членове 276-283 от ЗИНЗС, дава възможност на засегнатите лица да получат съдебно разпореждане от административния съдия, с което да задължат администрацията на затвора да прекрати нечовешкото или унижително отношение. Това става с писмена жалба до компетентния административен съд, който разглежда жалбата в състав от един съдия и се произнася с решение в четиринадесетдневен срок от подаването на жалбата. Решението на административния съд може да бъде обжалвано пред състав от трима съдии от същия съд.

47. Компенсаторното средство за защита, предвидено в членове 284-286 от ЗИНЗС, е иск за обезщетение срещу администрацията на затвора. То се използва за получаване на обезщетение за морални и материални вреди, произтичащи от нечовешко и унижително отношение, претърпяно по време на задържане. Исковата молба, с която се образува производството, се изпраща до съответния административен съд, който се произнася с решение в състав от един съдия. Това решение може да бъде обжалвано пред състав от трима съдии от същия съд.

ПО ПРАВОТО

I. ПРЕДВАРИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

48. Съдът отбелязва, че жалбоподателят повдига редица оплаквания по чл. 3 и чл. 13 от Конвенцията: по-конкретно той твърди, че е бил малтретиран от полицейски служители по време на ареста и задържането му в полицейския участък, че е бил завързан за болничното си легло и че властите не са провели ефективно разследване на твърденията му (вж. параграф 26 по-горе).

49. Съдът счита, че е уместно да разгледа тези оплаквания единствено въз основа на чл. 3 от Конвенцията, в неговите материален и процесуален аспект. Тази разпоредба гласи следното:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или на нечовешко или унижително отношение или наказание.“

50. Съдът счита, че е уместно първо да разгледа оплакванията, свързани с твърдяното полицейско насилие по време на ареста и задържането на жалбоподателя в полицейския участък и липсата на ефективно разследване по този въпрос. След това ще разгледа оплакванията, свързани с обездвижването на жалбоподателя по време на престоя му в болницата и липсата на ефективно разследване на това твърдение.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИТЕ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА ПРИ АРЕСТА И ЗАДЪРЖАНЕТО НА ЖАЛБОДАТЕЛЯ В ПОЛИЦЕЙСКОТО УПРАВЛЕНИЕ

51. Жалбоподателят посочва, че по време на ареста си, вечерта на 10 юли 2020 г., е бил в добро здравословно състояние и че на следващия ден е приет в болница със сътресение на мозъка и няколко хематома, драскотини и наранявания. Той заключава, че е бил малтретиран от полицейски служители. Освен това твърди, че властите не са провели разследване, което да позволи идентифицирането и наказването на извършителите на това насилие.

А. Изложения на страните

1. Правителството

52. Правителството приканва Съда да обяви тези жалби за недопустими поради това, че са явно необосновани и че не са изчерпани вътрешноправните средства за защита. То признава, че предварителното разследване по жалбата на жалбоподателя, започнало през 2020 г., е страдало от някои недостатъци и поради това не е било съобразено с изискванията на чл. 3 от Конвенцията.

53. Въпреки това се посочва, че след като е била комуникирана жалбата, заместник на главния прокурор с постановление от 1 септември 2022 г. е отменила всички постановления за отказ да се образува наказателно производство на долустоящите прокурори и е образувала служебно наказателно производство. Правителството твърди, че разследването е било възложено на независим следовател и че отговаря на всички изисквания на член 3. Впоследствие информира Съда, че разследването е приключило и че прокуратурата и съдилищата са установили съответните факти и са стигнали до заключението, че полицейските служители не са извършили престъпление.

54. Правителството добавя, че жалбоподателят може да предяви иск за обезщетение и по член 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, причинени от прекомерна употреба на сила от полицейски служители през този период.

55. При условията на евентуалност и по същите причини Правителството иска от Съда да заличи тази част от делото от списъка на делата по член 37 § 1 (b) и (c) от Конвенцията, като счита, че „спорът е решен“ и че вече няма никакво основание да продължава да го разглежда „на друго основание“.

2. Жалбоподателят

56. Жалбоподателят не е съгласен с позицията на правителството и счита, че жалбите му не могат да бъдат отхвърлени като явно необосновани или поради неизчерпването на вътрешноправните средства за защита.

57. Той изтъква, че компенсаторните средства за защита, предложени от правителството, могат да доведат само до присъждане на парично обезщетение, но не и до идентифициране и наказване на отговорните лица. Той добавя, че фактът, че не си спомня за събитията, и липсата на ефективно наказателно разследване правят тези граждански средства за защита чисто теоретични.

58. Той твърди, че като е подал жалба до разследващите органи, е упражнил единственото ефективно средство за защита в случая. Той обаче посочва, че след кратко предварително разследване районната прокуратура е отказала да образува наказателно производство по твърденията му и всичките му жалби до по-горестоящите прокурори са били отхвърлени. Той добавя, че наказателното разследване, започнало на 1 септември 2022 г., не е било достатъчно ефективно, като се има предвид, че е започнало много късно и че периодът от време между събитията и започването му със сигурност е довел до загуба на важни доказателства. Освен това той твърди, че единствената цел на действията на властите е била да повлияят върху разглеждането на жалбата му от Съда, като се има предвид, че наказателното разследване е започнало едва след като жалбите му са били съобщени на българското правителство.

59. Жалбоподателят твърди, че властите не са дали убедително обяснение за произхода на нараняванията му. Поради това той приканва Съда да приеме, че е бил подложен на нечовешко и унижително отношение от страна на полицията.

Б. Преценката на Съда

60. С оглед на специфичния характер на фактите по делото Съдът счита, че е уместно първо да разгледа въпроса за допустимостта на жалбата в съответствие с процедурния аспект на чл. 3 от Конвенцията. След това той ще се върне към разглеждането на допустимостта на жалбата по материалноправната част на същия член.

1. Допустимост на жалбата в съответствие с процедурния аспект на чл. 3

61. Съдът отбелязва, че съгласно българското законодателство средството за защита, което обикновено е на разположение в случаи на твърдяно полицейско насилие, е жалба до прокуратурата (*Асенов и други с/у България*, 28 октомври 1998 г., § 86, *Доклади за присъди и решения* 1998-VIII). Жалбоподателят подава такава жалба до прокуратурата на 29 юли 2020 г. (вж. параграф 18 по-горе). След предварителна проверка на 29 октомври 2020 г. Софийска районна прокуратура решава, че няма основания за образуване на наказателно производство срещу полицейските служители, които са арестували и задържали за 24 часа жалбоподателя на 10 и 11 юли 2020 г. (вж. параграф 20 по-горе). Впоследствие това постановление е потвърдено от всички по-горестоящи прокуратури - последното решение в това отношение е постановено на 8 април 2021 г. от Върховна касационна прокуратура (вж. параграф 22 по-горе). Изглежда, че адвокатът на жалбоподателя не е имал достъп до документите по делото по време на тази проверка (вж. параграф 23 по-горе).

62. След съобщаването на жалбата правителствени агенти се свързват с прокуратурата и ѝ предлагат да преразгледа делото на жалбоподателя в светлината на релевантната съдебна практика на Съда по чл. 3 от Конвенцията (вж. параграф 27 по-горе). Заместник на главния прокурор извършва подробен преглед на постановленията за отказ за образуване на наказателно производство, постановени от по-долустоящи прокурори. В заповедта си от 1 септември 2022 г., след като отбелязва няколко сериозни недостатъка в техните аргументи и установява, че предварителната проверка не е обективна, независима и задълбочена, тя служебно образува наказателно производство по твърденията на жалбоподателя, че е бил малтретиран от полицейски служители на 10 юли 2020 г. (вж. параграф 28 по-горе).

63. Съдът счита, че по този начин българските власти имплицитно са признали в постановлението от 1 септември 2022 г. нарушението на член 3 от Конвенцията в неговия процесуален аспект относно проведената през 2020 г. предварителна проверка на твърденията на жалбоподателя. Нещо повече, становищата на Правителството по настоящото дело съдържат изрично признаване на недостатъците на това разследване във връзка с чл. 3 (вж. параграф 52 по-горе). Следователно възниква въпросът дали новото наказателно разследване, започнало на 1 септември 2022 г., представлява адекватно обезщетение и дали жалбоподателят все още може да претендира, че е жертва на твърдяното нарушение по член 34 от Конвенцията (*GÄFGEN с/у Германия* [ГК], № 22978/05, §§ 115 и 116, ECHR 2010).

64. Съдът не споделя мнението на жалбоподателя, че образуването на наказателно производство след съобщаването на жалбата не следва да се взема предвид за целите на допустимостта на неговите оплаквания, тъй като, както се твърди, това действие на властите е било мотивирано от желанието им да застрашат разглеждането на жалбата му (вж. параграф 58 по-горе). В това отношение той припомня, че поправянето на твърдяното нарушение на Конвенцията е преди всичко задача на националните органи, че въпросът дали жалбоподателят може да твърди, че е жертва на твърдяното нарушение, възниква на всички етапи на производството по Конвенцията и че този въпрос по същество предполага за Съда последващо разглеждане на положението на засегнатото лице (*Сентро Юрп 7 С.р.л. и Ди Стефано с/у Италия CENTRO EUROPA 7 S.R.L. AND DI STEFANO СРЕЩУ ИТАЛИЯ* [ГК], № 38433/09, §§ 80 и 82, ECHR 2012). Съдът вече се е съгласявал да разгледа ефективността на наказателно разследване по твърдения за нарушение на чл. 3, което е приключило няколко години след подаването на жалбата до него (*К.Р. с/у Полша*, № 52641/16, § 108, 26 октомври 2023 г.) и ефективността на мерките за поправяне на твърдяно нарушение на същия член, предприети след подаването на жалбата (*Rootan с/у Белгия* [ГК], № 18052/11, § 132, 31 януари 2019 г.) при определянето на това дали съответните жалбоподатели са загубили статута си на жертви по член 34 от Конвенцията. Поради това Съдът ще разгледа дали това ново разследване, започнато от българските власти на 1 септември 2022 г., отговаря на критериите за ефективност, установени в неговата практика (вж. параграфи 97 до 100 по-долу).

65. Съдът отбелязва, че това ново разследване е било поверено на органи, независими от полицейските служители, участвали в събитията: следовател от Следствения отдел на Софийската градска прокуратура и прокурор от Софийската районна прокуратура (вж. параграф 29 по-горе).

66. Органите, отговарящи за наказателното разследване, са предприели множество следствени действия в разумен период от време между септември 2022 г. и октомври 2023 г. - разпитани са няколко свидетели, включително полицейските служители, участвали в събитията, жалбоподателят и неговите роднини, очевидци на ареста му и лекарите, които са го прегледали; събрани са медицински доказателства; събрани, прегледани и анализирани са множество видеозаписи; извършени са медицински прегледи (вж. параграфи 30 и 31 по-горе).

67. Жалбоподателят е участвал активно в разследването - заедно с адвоката си те са имали достъп до всички документи по делото, подавали са молби, някои от които са били удовлетворени от органите, отговарящи за наказателното разследване (вж. параграфи 32 и 33 по-горе).

68. В края на разследването прокуратурата решава да прекрати наказателното производство срещу полицейските служители с мотива, че не е извършено престъпление (вж. параграф 34 по-горе). Жалбоподателят оспорва това постановление пред компетентните съдилища, които отхвърлят жалбите му и потвърждават фактическите и правните заключения на прокуратурата (вж. параграфи 35-37 по-горе). Независимо от факта, че разследването е започнало през септември 2022 г., две години и два месеца след събитията, от които се оплаква жалбоподателят, то установява всички релевантни обстоятелства около ареста и задържането му в полицейския участък.

69. В светлината на тези фактори Съдът констатира, че след като са признали неефективността на предварителното разследване през 2020 г., българските власти са провели ново и ефективно разследване на твърденията на жалбоподателя за малтретиране от страна на полицията. Съдът счита, че това разследване представлява адекватно и достатъчно средство за защита срещу нарушението на правото, гарантирано от член 3 от Конвенцията, на национално равнище, от гледна точка на неговия процедурен аспект. Следователно жалбоподателят е загубил статута си на жертва. От това следва, че това оплакване е несъвместимо *ratione personae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъла на член 35 § 3 (а) и трябва да бъде отхвърлено на основание член 35 § 4.

2. Допустимост на жалбата по материалната част на чл. 3

70. Съдът припомня, че съгласно практиката твърденията за отношение, противоречащо на член 3, трябва да бъдат подкрепени с подходящи доказателства. За да установи твърдените факти, той използва стандарта за доказване „извън всякакво разумно съмнение“, въпреки че това доказване може да се основава на съвкупност от достатъчно сериозни, точни и последователни индикации или на неопровержими презумпции (*Бойд с/у Белгия* [ГК], № 23380/09, § 82, ECHR 2015). По последния въпрос Съдът е уточнил, че когато въпросните събития, в тяхната цялост или в голяма степен, са известни изключително на властите, както е в случая на лица, които са задържани и се намират под контрола на полицията, всяко нараняване, настъпило през този период, създава силна презумпция. Тежестта на доказване преминава към Правителството: то трябва да даде задоволително и убедително обяснение, като представи доказателства, установяващи факти, които поставят под съмнение разказа на жертвата (*нак там*, § 83).

71. Трябва да се отбележи, че в настоящия случай и според собствените му изявления пред властите жалбоподателят не си спомня за ареста си, прехвърлянето му в

полицейския участък и първите няколко часа, прекарани там (вж. параграф 30 по-горе). Той подкрепя твърденията си с констатациите в медицинското свидетелство, издадено на 14 юли 2020 г. (вж. параграф 14 по-горе).

72. Съдът вече установи, че новото разследване, започнало на 1 септември 2022 г., е дало възможност на властите да съберат всички необходими доказателства и да установят фактите, свързани с ареста, прехвърлянето и задържането на жалбоподателя в полицейския участък (вж. параграф 68 по-горе). По-специално е установено, че жалбоподателят е употребил алкохол през деня на 10 юли 2020 г., участвал е в пререкание с неидентифицирани демонстранти малко преди да отиде на кръстовището на Орлов мост, където е нападнал вербално и физически полицейски служители, които са използвали пропорционална и необходима сила, за да го усмирят, да му сложат белезници и да го транспортират до Първо районно управление. По време на разпита в полицейския участък жалбоподателят се е опитал да стане внезапно от стола си, но се е спънал и е ударил главата си в пода (вж. параграфи 34, 36 и 37 по-горе). Той е бил приет в болница по инициатива на лекар, повикан от полицията, и в болницата е бил диагностициран със сътресение на мозъка (вж. параграфи 7-9 по-горе). Властите стигат до заключението, че жалбоподателят не е бил малтретиран от полицейските служители, участвали в ареста, прехвърлянето и задържането му.

73. Съдът счита, че така установените факти са последователни и подкрепени от множество потвърждаващи доказателства, събрани в хода на задълбочено и ефективно наказателно разследване (вж. параграфи 65-69 по-горе). Следователно властите са предоставили задоволително и убедително обяснение на произхода на нараняванията, открити по тялото на жалбоподателя при изписването му от болницата, и са доказали, че те не са били причинени от служители на реда, както твърди жалбоподателят в жалбата си. От това следва, че това оплакване е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено на основание член 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИТЕ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛ. 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С ОБЕЗДВИЖВАНЕТО НА ЖАЛБОДАТЕЛЯ ПО ВРЕМЕ НА ПРЕСТОЙ В БОЛНИЦАТА

A. Оплакването, разгледано по отношение на материалния аспект на чл. 3

74. Жалбоподателят твърди, че по време на престоя си в болницата между 11 и 13 юли 2020 г. е бил обездвижен с вързани ръце и крака за леглото. Той счита, че това третиране е било достатъчно тежко, за да попадне в обхвата на чл. 3 от Конвенцията, и че то е представлявало нарушение на тази разпоредба.

75. Съдът отбелязва, че твърденията на жалбоподателя се потвърждават частично от документите по делото. По-специално, от представените от страните документи, които произхождат от затворническите власти, е видно, че десният крак на жалбоподателя е бил прикован към болничното му легло само през деня на 12 юли 2020 г. и че прангите са били свалени същата вечер в 20:30 ч. (вж. параграфи 12 и 13 по-горе). Следователно Съдът ще разгледа допустимостта и основателността на това оплакване въз основа на тази фактическа констатация.

1. Допустимост

а) Становища на страните

76. Правителството твърди, че вътрешноправните средства за защита не са били изчерпани. То посочва, че жалбоподателят не е използвал превантивните и компенсаторните средства за защита, предвидени съответно в членове 276-283 и 284-286 от ЗИНЗС (вж. параграфи 45 до 47 по-горе). То твърди, че предвид факта, че по време на престоя си в болницата жалбоподателят е бил задържан по силата на прокурорско постановление, жалбоподателят е можел да подаде жалба до компетентния административен съд за премахване на белезниците, както и че впоследствие е можел да предяви иск за обезщетение пред компетентните съдилища, за да се оплаче от неоправданото използване на белезниците през този период.

77. Жалбоподателят не е съгласен с аргумента на правителството. Първоначално той посочва, че през въпросния период е бил в болница и не е имал достъп до телефон, за да се свърже с роднините си или с работодателя си. Той заявява, че е бил намерен от майка си в нестабилно състояние - прикован и завързан за леглото си, с няколко хематома и под наблюдението на надзиратели. Той твърди, че при липсата на ефективно наказателно разследване средствата за защита, предвидени в ЗИНЗС не могат да се считат за достатъчно ефективни по смисъла на член 3. По-конкретно той твърди, че тези средства за защита не са позволили да бъдат идентифицирани отговорните лица и да им бъде потърсена отговорност. Той твърди, че е използвал единственото ефективно средство за защита в неговия случай - жалба до прокурора, но че властите са отказали да започнат наказателно разследване.

б) Преценката на Съда

78. Съдът насочва към принципите относно изчерпването на вътрешноправните средства за защита в решението по делото *Вучкович и други с/у Сърбия* (предварително възражение) [ГК], № 17153/11 и 29 други, §§ 69-77, 25 март 2014 г.). Той припомня освен това, че жалбоподател, който се е възползвал от средство за защита, което изглежда ефективно и достатъчно, не може да бъде критикуван за това, че не се е опитал да използва други, които са били на разположение, но са предлагали малко по-големи шансове за успех (*Акулина с/у Малта* [ГК], № 25642/94, § 39, ECHR 1999-III). Според постоянната практика на Съда в такава ситуация жалбоподателят има право да избира измежду съответните вътрешноправни средства за защита, които има на разположение (*О'Кийфи с/у Ирландия* [ГК], no35810/09, § 111, ECHR 2014 (извлечения)).

79. В светлината на настоящия случай, Съдът припомня, че вече е констатирал, че въведеното през 2017 г. превантивно средство за защита, предвидено в членове 276-283 от ЗИНЗС, може да се счита за ефективно вътрешноправно средство за прекратяване на условията на задържане, когато те са несъвместими с член 3 от Конвенцията (*Атанасов и Апостолов с/у България* (реш.), № 65540/16 и 22368/17, §§ 48-57, 27 юни 2017 г.). Като се има предвид, че на 12 юли 2020 г. жалбоподателят вече е имал статут на задържано лице по силата на постановлението на прокурора от 11 юли 2020 г. (вж. параграф 10 по-горе) и че необоснованото използване на средства за физическа принуда, като белезници, попада в обхвата на тази разпоредба (вж. параграф 45 по-горе), това средство за защита действително е било на разположение на жалбоподателя.

80. Съдът обаче счита, че при конкретните обстоятелства по настоящото дело ефективността на това средство за защита е била недостатъчна. В частност, става въпрос

за жалба, която жалбоподателят е трябвало да подаде до компетентния административен съд (вж. параграф 46 по-горе), докато е бил в болница, където се е лекувал от мозъчно сътресение (вж. параграф 9 по-горе) и е бил под постоянното наблюдение на служителите на затвора (вж. параграф 12 по-горе). Освен това, дори да се приеме, че той е могъл да използва услугите на адвокат, за да подаде тази жалба възможно най-скоро, 12 юли 2020 г. е бил ден неделя, т.е. неработен ден. Съгласно ЗИНЗС Административният съд е бил длъжен да разгледа жалбата и да се произнесе в срок от четиринадесет дни (вж. параграф 46 по-горе), докато въпросната мярка е прекратена вечерта на 12 юли 2020 г., в 20:30 ч. (вж. параграф 13 по-горе). Поради това Съдът не може да критикува жалбоподателя, че не се е възползвал от това превантивно средство за защита.

81. Що се отнася до компенсаторното средство за защита, на което се позовава Правителството, Съдът отбелязва, че това е правен иск, който позволява на жалбоподателя да потърси отговорност от затворническите власти за твърдяното нарушение на правата му по член 3 от Конвенцията (вж. параграф 47 по-горе). Жалбоподателят не се е възползвал от това средство за защита, което е считал за неефективно и неприложимо (вж. параграф 77 по-горе).

82. Въпреки това жалбоподателят избира алтернативен начин на действие, който също е бил на негово разположение - то сезира прокурора и го моли да разследва събитията с надеждата да установи лицата, отговорни за използването на ограничителите, и да ги подведе под наказателна отговорност. Този начин на действие би му позволил да стане граждански ответник в наказателното производство, да привлече отговорните лица към гражданска отговорност и да получи финансово обезщетение за претърпените вреди (вж. параграф 44 по-горе).

83. Следователно, дори ако избраното от жалбоподателя средство за защита не е довело до желанния резултат (вж. параграфи 18 до 22 по-горе), Съдът счита, че жалбоподателят е направил избор измежду съответните вътрешни средства за защита, с които е разполагал. Следователно тази втора част от възражението на Правителството за неизчерпване на средствата трябва да бъде отхвърлена.

84. Съдът също така установи, че жалбата не е явно необоснована или недопустима на друго основание по член 35 от Конвенцията. Поради това той я обявява за допустима.

2. По същество

а) Изложения на страните

85. Жалбоподателят твърди, че не е било необходимо да бъде завързан за болничното си легло, тъй като е бил под постоянното наблюдение на двама полицейски служители и не е имало опасност от бягство или нападение. Той счита, че използването на ограничителни средства за обездвижването му е нечовешко и унижително отношение.

86. Правителството се противопоставя на доводите на жалбоподателя и твърди, че той не е бил подложен на третиране, противоречащо на член 3 от Конвенцията. То отбелязва, че оспорваната мярка е разрешена от вътрешното право само в случаи на необходимост. То изтъква, че в настоящия случай жалбоподателят е бил прикован към леглото си на 12 юли 2020 г. само за няколко часа. То поддържа, че тази мярка е била необходима, тъй

като жалбоподателят е бил развълнуван след ареста и първоначалното задържане, имал е травма на главата и болничната му стая не е била пригодена за задържано лице.

б) Преценката на Съда

87. Съдът припомня, че член 3 от Конвенцията прокламира една от основните ценности на демократичните общества. Тази разпоредба забранява по абсолютен начин изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, независимо от поведението на жертвата (*Лабита с/у Италия* [ГК], № 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). Дори и при липса на телесни увреждания или тежки физически или психически страдания, когато третирането унижава или оскърбява дадено лице, показвайки липса на уважение към човешкото му достойнство или принизявайки го, или предизвиква у съответното лице чувство на страх, тъга или малоценност, които могат да сломят неговата или нейната морална и физическа съпротива, то може да бъде характеризирано като унижително и по този начин също да попадне в обхвата на забраната, установена в член 3 (виж *Бойд*, цитирано по-горе, § 87).

88. Използването на белезници или други средства за задържане и обездвижване по принцип не представлява проблем от гледна точка на член 3, когато тази мярка е предприета в контекста на законен арест и не включва използването на физическа сила или публично излагане на съответното лице на показ, надхвърлящи строго необходимото в конкретния случай. В тази връзка е важно например да се знае дали има основание да се смята, че съответното лице ще окаже съпротива при ареста или ще се опита да избяга, да причини телесна повреда или щета или да укрие доказателства (вж. наред с другото *Ранинен с/у Финландия*, 16 декември 1997 г., § 56, Доклади 1997-VIII, и *Свинаренко и Сляднев с/у Русия* [ГК], № 32541/08 и 43441/08, § 117, ECHR 2014 (извлечения), а контекстът трябва да се вземе предвид в случай на прехвърляне и медицинско лечение в болница (*Хенаф с/у Франция*, № 65436/01, § 48, ECHR 2003-XI).

89. Връщайки се към фактите по делото, Съдът отбелязва, че оспорваната мярка е приложена през деня на 12 юли 2020 г., след като жалбоподателят вече е бил в болницата в продължение на един ден за лечение на мозъчно сътресение, придружено от замайване (вж. параграфи 8 и 9 по-горе). Въпреки че персоналът, отговарящ за надзора му, е обяснил на началника си, че е установил, че жалбоподателят „не е в добро състояние“, трябва да се отбележи, че в досието не се съдържат данни жалбоподателят да се е държал агресивно спрямо персонала или болничния персонал или да се е опитал да се нарани.

90. Що се отнася до риска от укриване, Съдът отбелязва, че няма данни жалбоподателят да се е опитал да напусне болницата след приемането му сутринта на 11 юли 2020 г. Той е бил постоянно наблюдаван от двама служители: единият винаги е присъствал в стаята до прозореца, а другият е дежурил пред вратата на стаята (вж. параграф 12 по-горе). По този начин, въпреки че прозорецът на спалнята не е имал решетки, предвид състоянието на жалбоподателя, постоянното присъствие, броят и позицията на служителите изглеждат достатъчни, за да компенсират всеки хипотетичен риск от бягство.

91. В светлината на тези фактори Съдът счита, че използването на белезници за привързване на жалбоподателя към болничното му легло, дори и за относително краткия период от един ден, не е било строго необходимо в настоящия случай. Тази мярка е можела да унижи и принизи жалбоподателя в собствените му очи. Освен това жалбоподателят е бил вързан за леглото си в присъствието на майка си, която е дошла

да го посети (вж. параграф 13 по-горе), което е засилило психологическото въздействие на претърпяното отношение.

92. Тези елементи са достатъчни, за да може Съдът да заключи, че жалбоподателят е бил подложен на унизително отношение. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия материален аспект.

Б. Оплакванията , разгледани в процедурния аспект на чл. 3

93. Позовавайки се на чл. 3, жалбоподателят твърди, че властите не са провели ефективно разследване на твърдението му, че е бил вързан за болничното си легло.

1. По допустимостта

94. Съдът счита, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията и че то не повдига друго основание за недопустимост. Поради това я обявява за допустима.

2. По същество

а) Изложения на страните

95. Жалбоподателят твърди, че властите никога не са разследвали дали използването на физическа принуда срещу него по време на престоя му в болницата е било необходимо.

96. Правителството отбелязва, че фактът, че жалбоподателят е бил завързан за болничното си легло, не му е причинил никакви наранявания и следователно тази мярка не може да се квалифицира като малтретиране, което да оправдае наказателно разследване. То заявява , че твърденията на жалбоподателя в това отношение са противоречиви и необосновани.

б) Преценката на Съда

97. Съдът повтаря, че когато дадено лице направи аргументирано твърдение, че е претърпяло тежко малтретиране от страна на полицията или други подобни държавни органи в нарушение на член 3, тази разпоредба, в съчетание с общото задължение, наложено на държавата от член 1 от Конвенцията, да „осигури на всеки под нейна юрисдикция правата и свободите, определени ... [в] Конвенцията“, изисква по подразбиране провеждането на ефективно официално разследване. Това разследване трябва да доведе до установяване на самоличността и наказване на отговорните лица (виж *Асенов и други*, цитирано по-горе, § 102).

98. Такова разследване трябва да бъде „ефективно“ и по-точно трябва да даде възможност на властите да установят дали употребата на сила е била оправдана при конкретните обстоятелства по делото (*Зелилоф с/у Гърция*, № 17060/03, § 55, 24 май 2007 г.). Един от съществения аспекти на ефективното разследване е неговата бързина - държавните органи са длъжни да започнат такова разследване веднага щом им станат известни достатъчно точни признаци, че може да е имало изтезания или малтретиране, дори и при липса на действително оплакване от засегнатите лица (вж. например *Членове*

на конгрегацията на Свидетелите на Йехова в Глдани и други с/у Грузия, № 71156/01, § 97, 3 май 2007 г.). По подобен начин разследващите органи трябва да бъдат бързи при извършването на процесуално-следствените действия (вж. например *Лабита*, цитирано по-горе, §§ 133 и 134).

99. Член 3 от Конвенцията също така изисква въпросното разследване да бъде достатъчно „задълбочено“; разследващите органи трябва да се стремят да установят обстоятелствата по делото добросъвестно, без да пропускат релевантни доказателства или да бързат да приключат разследването въз основа на необосновани или прибрзани констатации (вж., *inter alia*, решението по делото *Асенов и други*, цитирано по-горе, §§ 103-105). Властите също така са задължени да запазят и съберат доказателствата, необходими за установяване на фактите, независимо дали става въпрос - например - за свидетелски показания или веществени доказателства (вж. цитираното по-горе дело *Зелилоф*, § 56). Всеки недостатък на разследването, който отслабва способността му да установи причините за претърпените вреди или самоличността на отговорните лица, рискува да доведе до заключението, че то не отговаря на изисквания стандарт за ефективност (*Бойченко с/у Молдова*, № 41088/05, § 123, 11 юли 2006 г.).

100. Накрая, жертвата трябва да може да участва ефективно, по един или друг начин, в разследването (*Дедовски и други с/у Русия*, № 7178/03, § 92, ECHR 2008, и *Денис Василев с/у Русия*, № 32704/04, § 157, 17 декември 2009 г.).

101. Обръщайки се към фактите по настоящото дело, Съдът отбелязва, че в жалбата си от 29 юли 2020 г. до окръжната прокуратура жалбоподателят заявява, наред с другото, че е прекарал три дни в болница, вързан за леглото си (вж. параграф 18 по-горе), и моли прокуратурата да разследва това твърдение. На 6 август 2020 г. е образувано предварителна проверка, в края на която прокурорът отказва да образува наказателно производство (вж. параграфи 19 и 20 по-горе).

102. Съдът обаче отбелязва, че това твърдение на жалбоподателя, който се оплаква от непропорционално използване на средства за задържане по време на престоя му в болницата, не е разгледано нито по време на предварителната проверка, нито в постановлението на прокурора за прекратяване на делото (*нак там*).

103. Адвокатът на жалбоподателя оспорва отказът на районния прокурор пред висшата прокуратура, като обръща внимание конкретно на този пропуск (вж. параграф 21 по-горе). Жалбата обаче е отхвърлена, както и всички останали жалби на жалбоподателя, без горестоящите прокурори да разгледат този въпрос (вж. параграф 22 по-горе). Следователно трябва да сенаправи заключение, че органите, отговарящи за предварителното разследване, не са се опитали добросъвестно да установят обстоятелствата, свързани със задържането на жалбоподателя по време на престоя му в болницата.

104. Що се отнася до наказателното разследване, започнало през 2022 г., Съдът отбелязва, че то се отнася само до действията на полицейските служители, и по-специално до техните действия по време на ареста и задържането му в полицейския участък (вж. параграф 28 по-горе). Следователно разследването не е обхванало действията на служителите на затвора, които са използвали ограничителни средства, за да обездвижат жалбоподателя в болничното му легло на 12 юли 2020 г.

105. Вярно е, че следователят е поискал и получил документи, свързани с организацията на наблюдението на жалбоподателя по време на престоя му в болницата, и че тези документи потвърждават, че той действително е бил вързан за леглото си на 12

юли 2020 г. (параграфи 31 *in fine*, 12 и 13 по-горе). Тези доказателства обаче не са взети предвид нито от прокурора в неговото постановление от 1 юли 2024 г., което се отнася само до действията на полицейските служители, но не и до тези на служителите на затвора (вж. параграф 34 по-горе), нито от съдилищата, които са се произнесли по последващите жалби на жалбоподателя (вж. параграфи 36 и 37 по-горе).

106. Тези факти са достатъчни, за да може Съдът да заключи, че властите не са изпълнили задължението си да проведат ефективно разследване на твърдението на жалбоподателя, че е бил подложен на унизително отношение по време на престоя си в болницата. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия процедурен аспект.

IV. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

107. Съгласно член 41 от Конвенцията:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

108. Жалбоподателят иска 20 000 евро (EUR) за неимуществените вреди, които смята, че е претърпял. Той иска присъдената в тази връзка сума да бъде изплатена директно по банкова сметка, която ще посочи впоследствие.

109. Правителството счита, че това искане е прекомерно, и приканва Съда да присъди на жалбоподателя разумна сума в съответствие със съдебната си практика по този въпрос.

110. Съдът счита, че жалбоподателят е претърпял определени неимуществени вреди в резултат на установените нарушения на член 3 от Конвенцията в материален и процедурен аспект. Той счита за основателно и присъжда на жалбоподателя сумата от 6 500 евро за неимуществени вреди, плюс всяка сума, която може да бъде дължима върху тази сума като данък, която да бъде платена директно по банкова сметка, която жалбоподателят ще посочи впоследствие на Правителството.

Б. Разходи и разноси

111. Жалбоподателят претендира 4 510,73 евро за разходите и разноските, които според него са направени в производството пред националните съдилища и пред Съда, разпределени както следва: адвокатски хонорар за 45 часа правна работа при часова ставка от 100 евро, плюс 10,73 евро пощенски разходи. Той моли Съда да разпореди изплащането на тази сума директно по банковата сметка на „Български хелзински комитет“.

112. Правителството счита, че исканата сума е прекомерна, и приканва Съда да присъди сума, съответстваща на разумните и необходими разходи по делото.

113. Съгласно съдебната практика на Съда жалбоподателят може да получи възстановяване на своите разходи и разноси само доколкото е установена тяхната реалност, необходимост и разумност. В настоящия случай, като има предвид

РЕШЕНИЕ ПЕДЕВ с/у БЪЛГАРИЯ

документите, с които разполага, и горепосочените критерии, Съдът счита за разумно да присъди на жалбоподателя сумата от 3 510,73 евро за всички разходи, плюс всяка сума, която може да бъде платена от него върху тази сума като данък, която да бъде платена директно по сметката на „Български хелзински комитет“.

С ТЕЗИ МОТИВИ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Обявява* жалбата по член 3 от Конвенцията относно обездвижването на жалбоподателя по време на престоя му в болница и твърдяната липса на ефективно разследване в тази връзка за допустими, а останалата част от жалбата за недопустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия материален аспект;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия процедурен аспект;
4. *Приема*, че държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които следва да бъдат конвертирани във валутата на държавата-ответник по курса, приложим към датата на уреждане на спора:
 - i. 6500 евро (шест хиляди и петстотин евро), плюс всички суми, които могат да бъдат дължими върху тази сума като данък, за неимуществени вреди, които да бъдат платени по банковата сметка, посочена от жалбоподателя;
 - ii. 3 510,73 евро (три хиляди петстотин и десет евро и седемдесет и три цента), плюс всяка сума, която може да бъде дължима върху тази сума от жалбоподателя като данък, разходи и разноси, да бъде платена по банковата сметка на „Български хелзински комитет“;
- a) че от изтичането на посочения период до плащането тези суми ще бъдат облагани с проста лихва, равна на приложимия през този период пределян лихвен процент на Европейската централна банка, увеличен с три процентни пункта;
5. *Отхвърля* искането за справедливо обезщетение в останалата му част.

Изготвено на френски език, след това съобщено в писмен вид на 27 май 2025 г., съгласно член 77, §§ 2 и 3 от Правилника за дейността.

Милан Блашко
Секретар

Йоанис Ктистакис
Председател